

KENTRON EPEYNHΣ THΣ IΣTOPIAΣ TOY EΛΛHNIKOY ΔIKAIOY

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1997

1. Κύριο ἔργο τοῦ Κέντρου καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1997 ὑπῆρξε ἡ ἐνασχόλησή του μὲ τὰ ἀρχεῖα τῶν νοταρίων τῆς νήσου Κέρκυρας τὰ ὁποῖα σώζονται στὸ ἐκεῖ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο. Οἱ κώδικες ποὺ ἀπασχόλησαν κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος εἰδικότερα τὸ Κέντρο ἦταν τοῦ νοταρίου Καρουσάδων Κέρκυρας πρωτοπαπᾶ Φιλίππου Κατωϊμέρη (1503-1507), ὁ ὁποῖος καὶ ἐξεδόθη στὸν ὑπ' ἀριθ. 33 τόμο τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Κέντρου, καὶ τοῦ νοταρίου Δουκάδων Κέρκυρας Ἀρσενίου Ἀλεξάκη (1513-1516), τοῦ ὁποῖου ἡ μεταγραφὴ ἔχει σχεδὸν ὀλοκληρωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐρευνήτρια τοῦ Κέντρου Δήμητρα Π. Καραμπούλα.

2. Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος κυκλοφόρησε ὁ 33ος τόμος τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Κέντρου (σελ. 472), καρπὸς ἀποκλειστικῶς τοῦ μόχθου τῶν ἐρευνητῶν τοῦ Κέντρου:

α. Τὸν κύριο ὄγκο τοῦ νέου τόμου καταλαμβάνει ἡ ἔκδοση τοῦ σωζόμενου τμήματος τοῦ νοταριακοῦ ἀρχείου τοῦ νοταρίου Καρουσάδων Κέρκυρας πρωτοπαπᾶ Φιλίππου Κατωϊμέρη (1503-1507) ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς τοῦ Κέντρου Λυδία Παπαρρήγα-Ἀρτεμιάδη, Γεώργιο Ε. Ροδολάκη καὶ Δήμητρα Π. Καραμπούλα.

Ἡ ἔκδοση τοῦ νοταριακοῦ ἀρχείου τοῦ Φιλίππου Κατωϊμέρη ἀποτελεῖ συνέχεια τοῦ ἔργου ποὺ ἔχει ἀναλάβει τὸ Κέντρο Ἐρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου γιὰ τὴν ἔκδοση νοταριακῶν κωδικῶν τῆς νήσου Κέρκυρας, ἡ ἀρχὴ τοῦ ὁποῖου ἔγινε μὲ τὴν ἔκδοση, στὸν 32ο τόμο τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Κέντρου, τῶν πράξεων τῶν νοταρίων τῆς Κέρκυρας Ἰωάννη Χοντρομάτη (1472-1473) καὶ Πέτρου Βαραγκᾶ (1541-1545). Μὲ τὰ νοταριακὰ αὐτὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ἀνέρχονται ἤδη σὲ ἀρκετὲς ἑκατοντάδες, καλύπτεται χρονικῶς ἓνας αἰώνας, ἡ περίοδος ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 15ου ἕως τὰ μέσα τοῦ 16ου αἰώνα, καὶ τοπικῶς ὁ χῶρος τῶν Ἐπτανήσων, ἰδίως τῆς Κέρκυρας καὶ μάλιστα καθ' ὅλη τὴν ἔκτασή της, ἀφοῦ ὁ Ἰωάννης Χοντρομάτης ὑπῆρξε νοτάριος στὴν πόλη τῆς Κέρκυρας, ὁ Πέτρος Βαραγκᾶς στὴ νότια καὶ ὁ Φίλιππος Κατωϊμέρης στὴ βόρεια Κέρκυρα.

Τὸ κατάστιχο τοῦ νοταρίου Φιλίππου Κατωϊμέρη περιέχει πεντακόσιες δέκα συνολικὰ νοταριακὲς πράξεις τῶν ἐτῶν 1503-1507, ποὺ παρέχουν ἐναργέστατη εἰκόνα

τῆς νομικοοικονομικῆς ζωῆς στὴν ἀγροτικὴ βόρεια Κέρκυρα στὶς ἀρχές τοῦ 16ου αἰ-
 ώνα, κυρίως ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ποικιλίας τῶν σχέσεων ἐμπράγματος καὶ ἐνο-
 χικοῦ δικαίου ποὺ περιγράφουν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποτελεῖ μιὰ ἐξαιρετικῆς σημασίας
 ἀρχειακὴ πηγὴ γιὰ τὸν ἱστορικὸ τοῦ δικαίου. Ἡ ἐκτεταμένη εἰσαγωγὴ τῆς ἐκδόσεως
 περιλαμβάνει ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα γιὰ τὸν ἴδιο τὸ νοτάριο, τὸ κατάστιχο, τὶς πρά-
 ξεις (νομικὸ περιεχόμενο, ἱστορικὲς πληροφορίες, ἰδιοτυπίες, ἀποδεικτικὴ ἀξία), τὴ
 γλώσσα καὶ ὀρθογραφία τοῦ καταστίχου καθὼς καὶ τὶς ἀρχές ποὺ ἀκολουθήθηκαν
 κατὰ τὴν ἐκδόσή του. Τὴν ἐκδοσὴ τοῦ κειμένου ἀκολουθοῦν εὐρετήρια τῶν πράξεων
 κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸ τους ἀπὸ τοὺς ἐκδότες, τῶν νομικῶν ὅρων, λέξεων καὶ πραγ-
 μάτων, τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν τοπωνυμίων ἔτσι, ὥστε νὰ καθίσταται κατὰ τὸ δυνα-
 τὸν ἀνετὴ ἢ πρόσβαση τῶν ἐρευνητῶν στὰ ἔγγραφα.

β. Τὸ νέο αὐτὸ ἀρχειακὸ ὑλικὸ ἀξιοποιεῖ ἡ μελέτη τοῦ ἐρευνητῆ τοῦ Κέντρου
 Γεωργίου Ε. Ροδολάκη ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ θέμα: *Ἀγροτικὲς συμβάσεις στὴν Κέρκυρα*
(15ος-16ος αἰῶνας). Ἐπισημαίνονται καὶ περιγράφονται σειρὰ συμβατικῶν σχέσεων
 τοῦ ἰδιοκτήτη τῆς γῆς μὲ τὸν καλλιεργητὴ ποὺ ἀποσκοποῦν στὴν ἐκμετάλλευση τῆς
 ἀγροτικῆς γῆς στὴν Κέρκυρα κατὰ τοὺς 15ο καὶ 16ο αἰῶνα ὅπως ἡ «σύμβαση πα-
 ροικίας», τὸ «σολιάτικο», ἡ «συγκράτεια», ἡ «κανισκεψιά», τὸ «πάκτος», ἡ «μισο-
 φυτεψιά» κ.ἄ. Ἀπὸ τὶς συμβάσεις αὐτὲς ἄλλες περιέχουν φεουδαλικοῦ τύπου δεσμεύ-
 σεις, ἄλλες ἔχουν χαρακτῆρα προεχόντως ἐμπράγματος σχέσεως, ἄλλες προεχόντως
 ἐνοχικῆς, ἐνῶ ἄλλες συνδυάζουν στοιχεῖα ἐμπράγματος καὶ ἐνοχικῆς σχέσεως.

γ. Στὴ συνέχεια δημοσιεύεται μελέτη τοῦ ἐρευνητῆ τοῦ Κέντρου Γεωργίου Ε.
 Ροδολάκη μὲ θέμα *Τὸ βλησίδι καὶ ἡ σερμαγιὰ στὸ ἐμπόριο κατὰ τοὺς μεταβυζαντι-
 νοὺς χρόνους*. Ἡ μελέτη αὐτὴ βασίζεται σὲ πράξεις τῶν νοταρίων τῆς Κέρκυρας ποὺ
 ἔχουν ἤδη ἐκδοθεῖ, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες ποὺ δημοσιεύονται γιὰ πρώτη φορά, ὅπως ἐπί-
 σης σὲ δημοσιευμένες πηγές ποὺ καλύπτουν σχεδὸν ὀλόκληρο τὸν ἑλλαδικὸ χῶρο. Ἡ
 ἐρευνα αὐτὴ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ συμβολὴ καὶ στὴ μελέτη τῶν ἐταιρικῶν σχέσεων κατὰ
 τὴν ἐξεταζόμενη ἐποχὴ, ἐξετάζει τὴν ἔννοια καὶ τὴν ἔκταση τῶν δύο σημαντικῶν νο-
 μικοοικονομικῶν αὐτῶν θεσμῶν ἕως τὶς παραμονὲς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου
 Καθηγητῆς **I. Μ. Κονιδάρης**